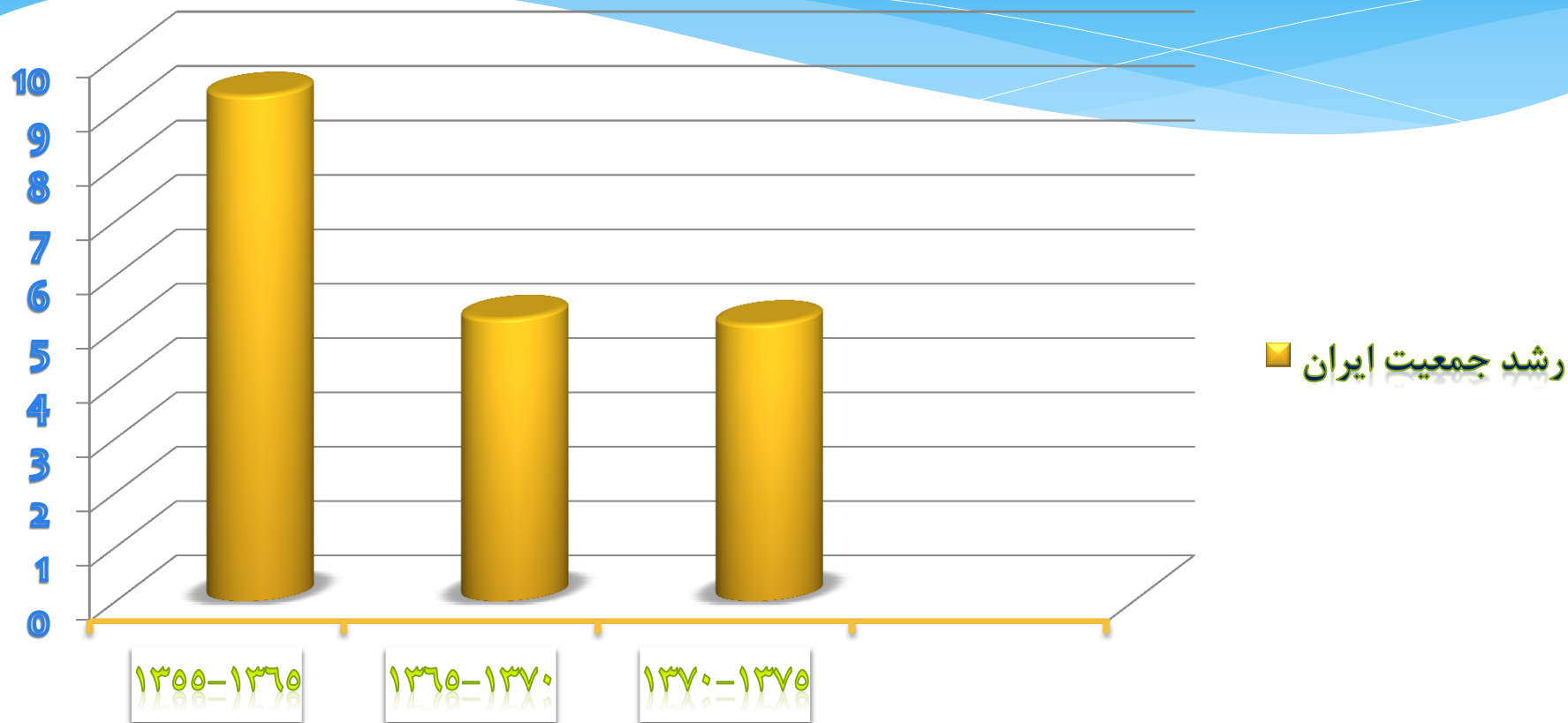

جایگاه زن

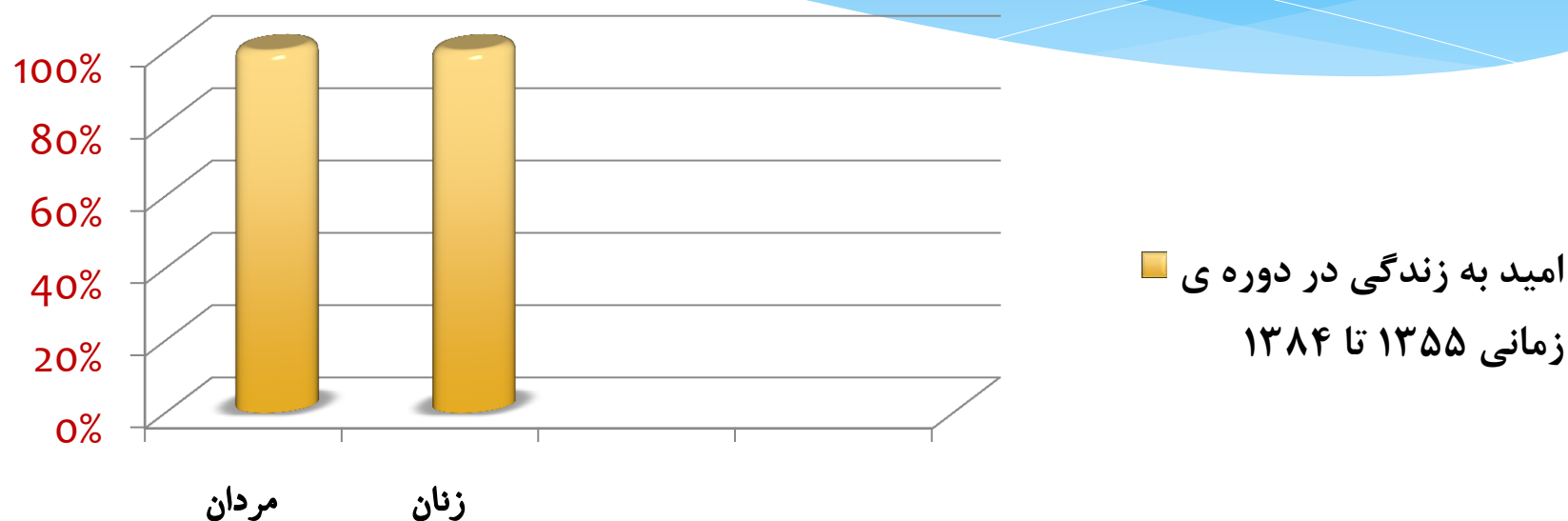
(مقایسه در جامعه غربی، ایران قبل و بعد از انقلاب)

مطالعات جمعیت‌شناختی در سال‌های اخیر نشان می‌دهد که زنان نقش پیشرو در ساختار جمعیتی کشور داشته‌اند.

این رقم علاوه بر موفقیت برنامه‌های تنظیم خانواده، گواه مشارکت بالای زنان در این امر است.

به لحاظ شاخص امید به زندگی در سال‌های پیش از انقلاب، امید به زندگی در مردان و در زنان حدود ۵۲ تا ۵۶ سال بوده که طبق آخرین آمار این سن از مرز ۷۴ سال گذشته است.

طبق نتایج آخرین سرشماری، امید به زندگی در میان زنان و مردان، اختلافی معادل ۷۴/۴ سال دارد. به گفته برخی مسوولان وزارت بهداشت و درمان، پیش‌بینی می‌شود که در ۴۳ سال آینده (۲۰۵۰ میلادی) سن امید به زندگی در ایران به ۸۱/۸ سال برای زنان و ۷۶ سال برای مردان افزایش یابد.

نقش زنان در شاخص‌های اقتصادی، سیاسی و اجتماعی

* حالا با توجه به جایگاه زنان در ساختار جمعیتی کشور که گفته می‌شود ۴۹ درصد جمعیت را شامل شده‌اند، نقش آنان در شاخص‌های اقتصادی، سیاسی و اجتماعی قابل بررسی است، چرا که وضعیت آنان به نوعی انعکاسی از وضعیت شاخص‌های توسعه‌یافتگی در کل جامعه است. مشارکت سیاسی زنان اولین جرقه مردم‌سالاری در تاریخ سیاسی ایران به سال ۱۲۸۵ شمسی و نهضت مشروطه باز می‌گردد که طی آن مقدر شد شاه به جای حکومت، سلطنت کند و متعاقب آن مجلس شورای ملی تشکیل شود. به این ترتیب برای نخستین بار مشارکت سیاسی مردم در امور جاری مملکت پذیرفته شد. نقش زنان در پیروزی انقلاب مشروطه قابل اعتناست.

اعتراضات و عملکرد زنان

- * اعتراضات و عملکرد آنان در جریان فتوای میرزای شیرازی مبنی بر تحریم استعمال تنباکو و در اعتراض به اعطای امتیاز به رویتر در اواخر حکومت قاجار بارها از سوی صاحب نظران سیاسی مورد تحسین واقع شده است.
- * اما متأسفانه پس از پیروزی مشروطه خواهان و به هنگام تدوین اولین قانون اساسی کشور و اعطای حق رای به مردم، حقوق سیاسی زنان نادیده گرفته شد و این گروه از جامعه در ردیف صغیران، ورشکستگان، مرتکبین قتل و سرقت و ... قرار گرفتند و از حق رای محروم شدند.

قانون انتخابات مجلس شورای ملی مصوب

۲۹ مهر ۱۲۹۰ شمسی

- * با شروع سلسله پهلوی موج تجددگرایی هم آغاز می‌شود، اما نهادهای دموکراتیک به دلیل تضاد منافع با شخص شاه مجال رشد و توسعه نیافتند.
- * در واقع تجددگرایی زمان پهلوی را می‌توان فاقد پشتوانه‌های نهادی دانست و از آن به ژست غربی شدن تعبیر کرد، چرا که در همین زمان، بحران حقوق زن نخستین بار خود را عیان کرد، به طوری که در جریان رویداد کشف حجاب در ۱۷ دی ۱۳۱۴ شمسی، بخش وسیعی از زنان ایران به طرفداری از مراجع و علمای دینی با این رویداد اجباری مخالفت کردند.
- * در واقع طی دوره سلطنت پهلوی اول، زنان همچنان از حقوق انسانی خود محروم مانده و همپای صغار و مجانین از مشارکت سیاسی محروم بودند.
- * با وجود این، برخی نویسندگان غربی کوشیده‌اند این طور وانمود کنند که در دوره رضاخان حضور روزافزون زنان در فعالیتهای ملی باعث شد تا زنان با وجود این که حق رای نداشتند به تدریج احترام خاصی در جامعه کسب کنند.

برابری حقوق زنان و مردان

- * در دوره سلطنت محمدرضا شاه، قانون منع حق رای زنان تا سال ۱۳۴۱ به قوت خود باقی بود.
- * برخی مورخان معاصر عقیده دارند که اعطای حق رای به زنان در دوره پهلوی دوم در ابتدای دهه ۴۰ شمسی بیش از آن که نشانه اعطای آزادی سیاسی به جامعه باشد، سوءاستفاده صوری از نمادهای نوگرایی بود.
- * این امر تنها باعث شد که برخی زنان طبقات بالا و خاص جامعه به برخی مناصب و پست‌های سیاسی دست یابند و رژیم، بعد از حضور همین تعداد زن در مقام‌های سیاسی فرصت مناسبی برای تبلیغات عوام‌فریبانه و ادعای برابری حقوق زنان و مردان را به دست آورد، ولی منظور اصلی اعطای حق رای به زنان که فراهم کردن بستر مناسب برای مشارکت عموم زنان است، هیچ‌گاه برآورده نشد.
- * زنان صاحب منصب در دوره پهلوی در دوره سلطنت رضاشاه، نام هیچ زنی به عنوان مدیر سیاسی در ایران ثبت نشد، اما در دوره محمدرضا پهلوی از سال ۱۳۴۲ برای نخستین بار در تاریخ دستگاه‌های اجرایی کشور، فرخ‌رو پارسا به سمت معاونت وزارت آموزش و پرورش منصوب گردید و سپس از سال ۱۳۴۷ وی اولین و البته تنها وزیر زن ایرانی بوده است.

نمایندگان حقوق زنان

- * در سال ۱۳۴۶ فرح پهلوی همسر شاه به ریاست شورای نیابت سلطنت منصوب شد که در آن زمان بالاترین منصب سیاسی زنان محسوب می‌گردید.
- * به علاوه در کابینه امیرعباس هویدا، غیر از فرخ‌رو پارسا، مهناز افخمی از سال ۵۴ تا ۵۶ شمسی و سپس آموزگار به عنوان مشاور امور بانوان حضور داشتند.
- * علاوه بر این دو می‌توان از ظفردخت اردلان، به عنوان اولین نماینده ایران در کمیسیون زنان سازمان ملل (۱۳۴۰)، مهین زندی اولین زن بخشدار حومه کرج و مهرانگیز دولتشاهی اولین زن سفیر ایران در دانمارک هم به عنوان صاحب‌منصبان سیاسی نام برد.
- * زنان بر کرسی مجلس شورای ملی و سنا اولین گروه از زنان در انتخابات مجلس سال ۱۳۴۲ به صورت کاندیداهای <کنگره آزاد زنان و آزادمردان> به مجلس راه یافتند.
- * در واقع برخی مورخان سیاسی معتقدند زنانی اجازه حضور در دو مجلس سنا و شورای ملی را می‌یافتند که با سیاست‌های حاکم رژیم منطبق و همسو بودند.
- * بسیاری از این زنان از همسران و بستگان رجال و متنفذین یا امرای ارتش محسوب می‌شدند.

حضور زنان در حوزه سیاست پس از انقلاب

- * زنان در حوزه سیاست بعد از انقلاب صریح‌ترین موضع‌گیری انقلاب اسلامی نسبت به مشارکت زنان در قانون اساسی جمهوری اسلامی انعکاس یافت.
- * در این قانون نه تنها هیچ تبعیضی در لفظ و معنا به دلیل جنسیت مقرر نشده و راه قانونی برای مشارکت زنان در تمامی صحنه‌ها فراهم آمده است، بلکه در این قانون از شان خانوادگی و اجتماعی زنان نیز حمایت شده که نشانه نگرش مثبت رهبران انقلاب اسلامی به مسائل زنان است.
- * زنان صاحب‌منصب پس از پیروزی انقلاب اولین جایگاه حضور زنان در عرصه سیاست، در مجلس شورای اسلامی بروز و ظهور یافت.

نمایندگان زن

- * درصد نمایندگان زن مجلس هرچند در ابتدای انقلاب با کاهش روبه‌رو بود ولی در سال‌های پس از آن افزایش یافت.
- * نرخ رشد درصد داوطلبان زن نمایندگی مجلس طی دوره‌های اول تا هفتم برابر با ۱۶۵ درصد بود، ضمن این‌که سهم زنان از داوطلبان نمایندگی مجلس هم در این دوره‌ها با نرخ معادل ۴۸/۲۲۷ درصد رشد همراه بوده است.
- * همچنین در دهه اخیر ترکیب جنسی اعضای شوراهای شهر و روستا در سراسر کشور نشان می‌دهد که این شوراها زمینه مشارکت فعال زنان را در رقابت پویا با مردان فراهم کرده‌اند.
- * شمار زنانی که در این شوراها فعالند، حتی در شهرستان‌های کوچک بیانگر ایجاد زمینه فعالیت سیاسی برای زنان است.
- * رشد درصد اعضای زن شوراها طی سال‌های ۷۶ تا ۸۲ برابر با ۷۶/۷۹ درصد بوده است.

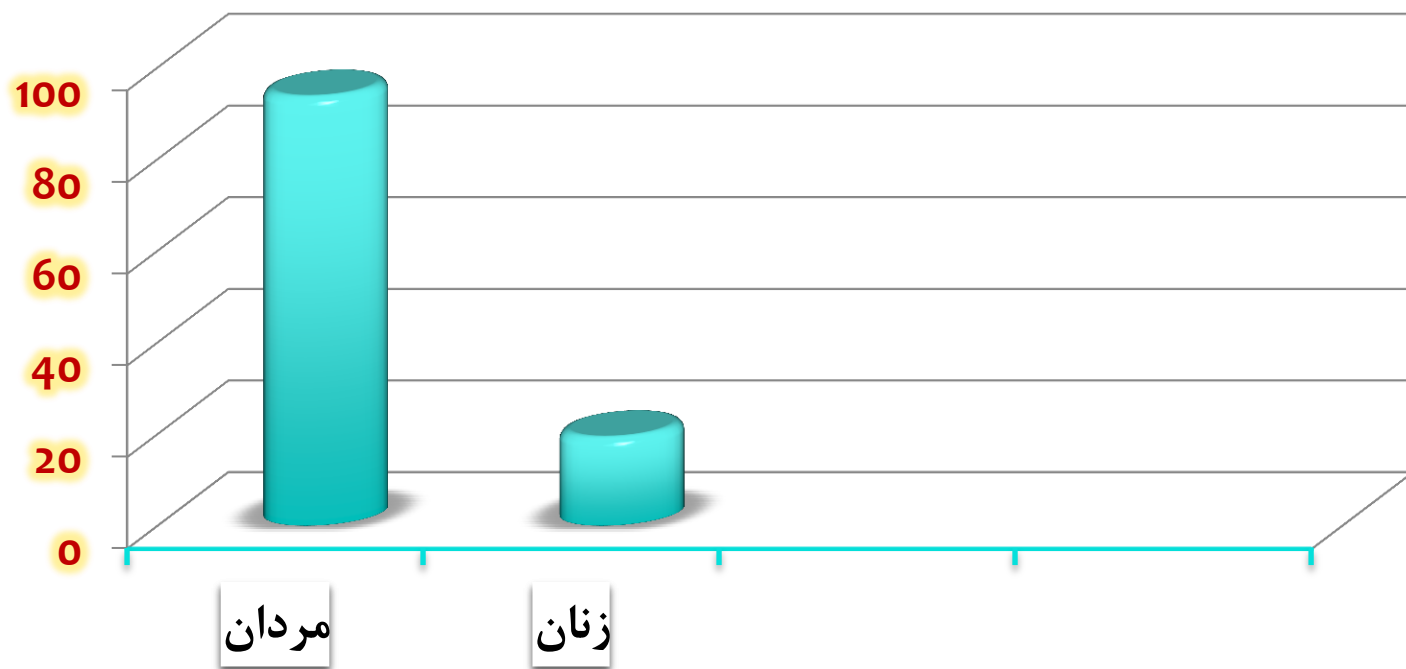
مدیران، قانونگذاران و کارکنان عالی‌رتبه در بین مردان و زنان

* همچنین رشد درصد مدیران، قانونگذاران و کارکنان عالی‌رتبه در بین مردان و زنان شاغل طی سال‌های ۱۳۵۵ تا ۱۳۸۵ تغییر چشمگیری داشته که بیان‌کننده کاهش شدید تفاوت جنسیتی موجود در عرصه مدیریت است، به طوری که نرخ رشد این نماگرها در دوره ۳۰ سال اخیر برای مردان ۳۸۹ درصد و برای زنان برابر ۲۱۷۲ درصد بوده است.

گزارش تحول وضعیت زنان طی سال‌های ۵۵ تا ۸۵ از سوی مرکز امور زنان و خانواده ریاست جمهوری

- * مشارکت اجتماعی زنان تقریباً در هیچ دوره‌ای، زنان ایرانی به طور کامل از حقوق اجتماعی محروم نبوده‌اند، اما زنان پس از پیروزی انقلاب به لحاظ شاخص‌های آموزشی و بهداشتی به سطح مطلوب‌تری رسیده‌اند.
- * پیش از دوره پهلوی، نمی‌توان ارزیابی درستی از آموزش عمومی و تعداد باسوادان کشور داشت، علت اصلی هم نبود آمارهای دقیق است.
- * براساس مطالعات موجود در کتاب‌های تاریخی در سال‌های ۱۳۳۵ نسبت باسوادی زنان تنها ۸ درصد بوده که ۱۰ سال بعد به ۹/۱۷ درصد رسید و در سال ۱۳۵۴ نسبت باسوادی زنان ۵/۳۵ درصد بود.
- * یعنی در سال‌های آخر حکومت پهلوی هنوز حدود ۶۵ درصد از زنان ایران بیسواد بوده‌اند.

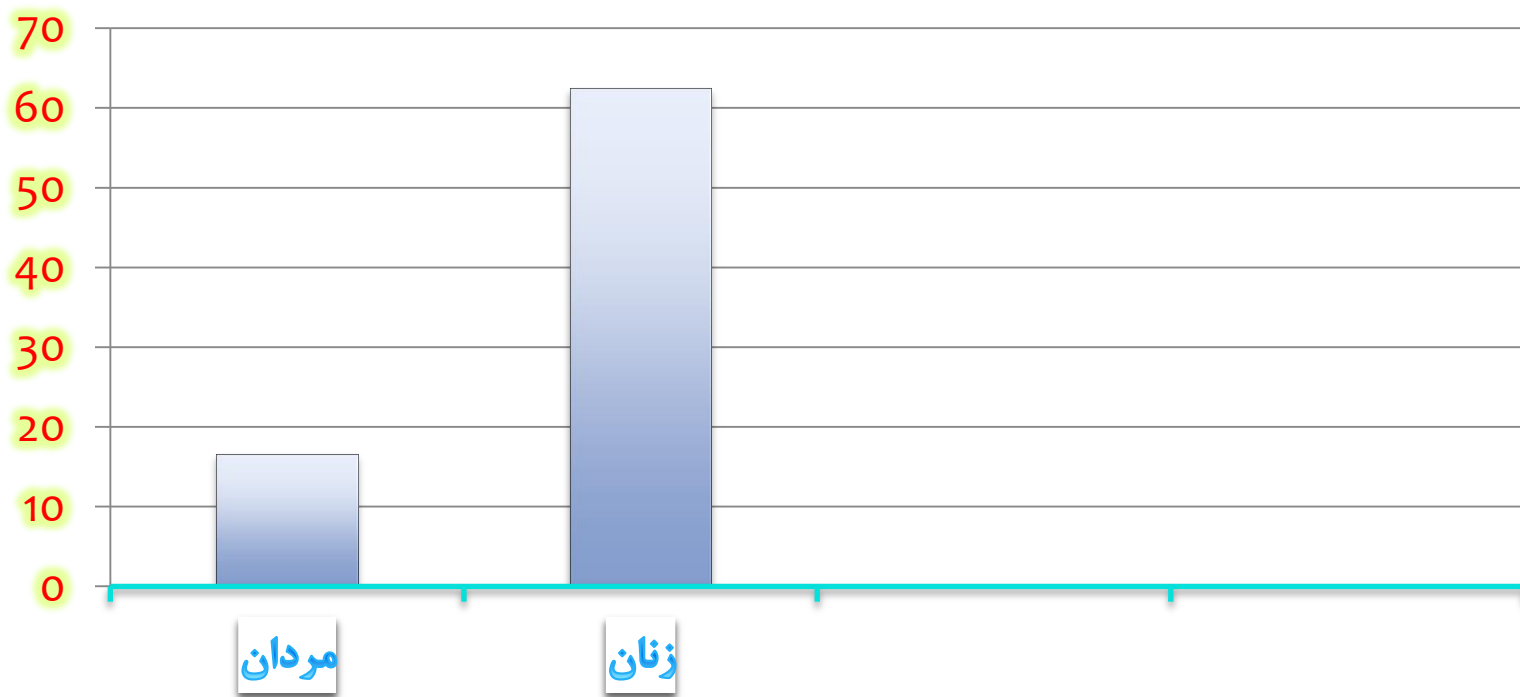
نرخ باسوادی جمعیت ۶ ساله و بالاتر کشور از سال ۵۵ تا ۸۳

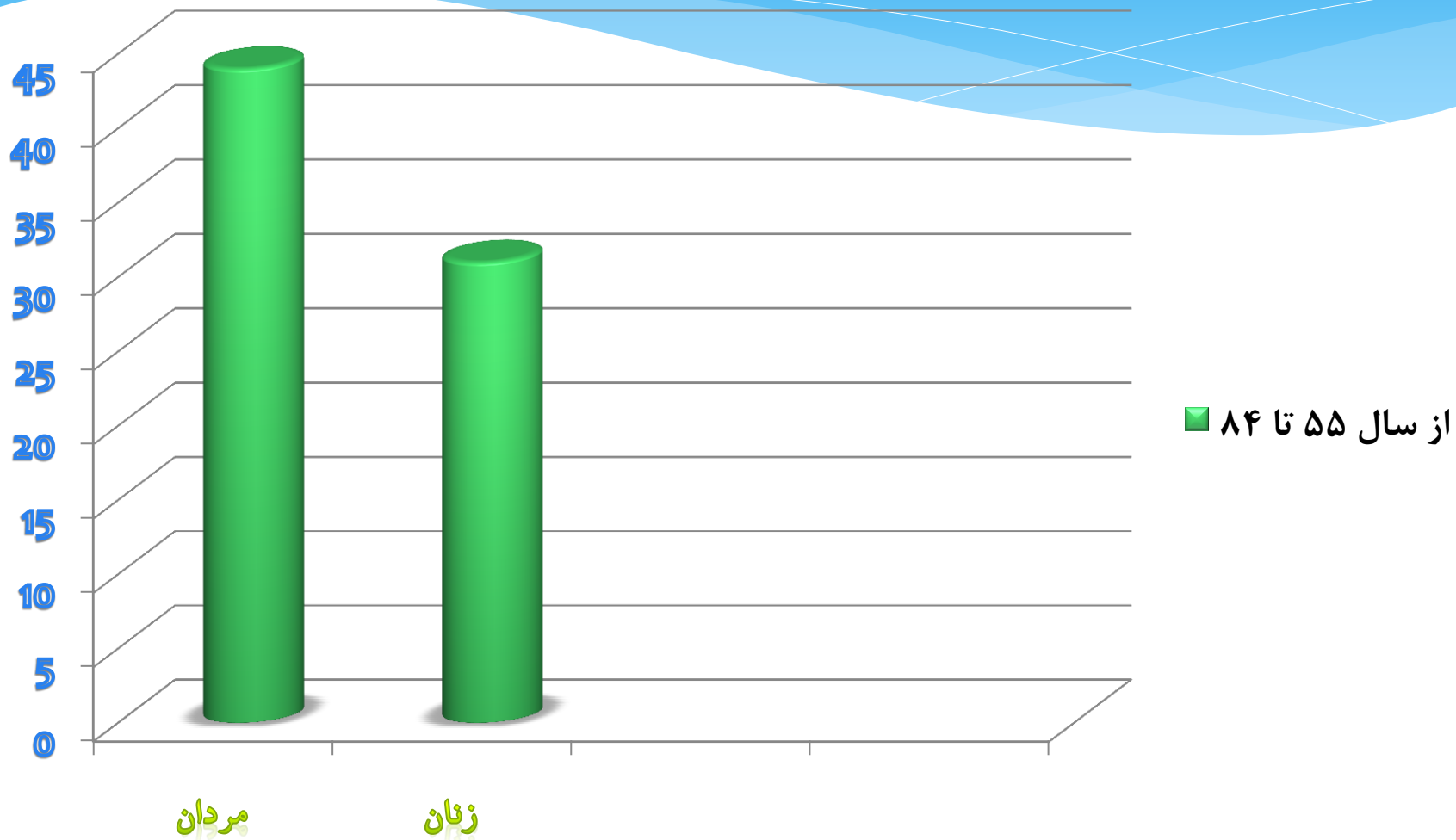
حضور زنان در مشاغل دولتی و عمومی

- * در سطوح عالی تحصیلی هم سهم دختران دانشجو رشد تصاعدی داشته و نرخ این رشد در سال‌های اخیر بیش از $5/60$ درصد بوده است.
- * مشارکت اقتصادی زنان در دوره سلطنت رضاشاه زنان نتوانسته‌اند در مشاغل عمومی جامعه حضور یابند و هرچند که بیسوادی عمومی زنان مانعی بزرگ در راه حضور آنان محسوب می‌شده است، با این حال حتی معدود زنان باسواد و تحصیلکرده جامعه نیز امکان حضور در مشاغل دولتی و عمومی جامعه را نیافتند.
- * در زمینه اشتغال زنان تا قبل از سال 1335 شمسی نمی‌توان آمار دقیقی ارائه کرد، اما در این سال براساس نتایج اولین سرشماری نفوس و مسکن مشخص شد که تنها $7/9$ درصد از کل شاغلان کشور را زنان تشکیل می‌دادند اما طی سال‌های 45 و 55 شمار زنان شاغل افزایش یافت و از $7/9$ به $26/13$ درصد و سپس به $77/13$ درصد در آخرین سال‌های رژیم پهلوی رسید.

میزان رشد فعالیت اقتصادی مردان و زنان طی سال‌های ۱۳۵۵ تا ۱۳۸۴

میزان رشد نرخ اشتغال مردان و زنان

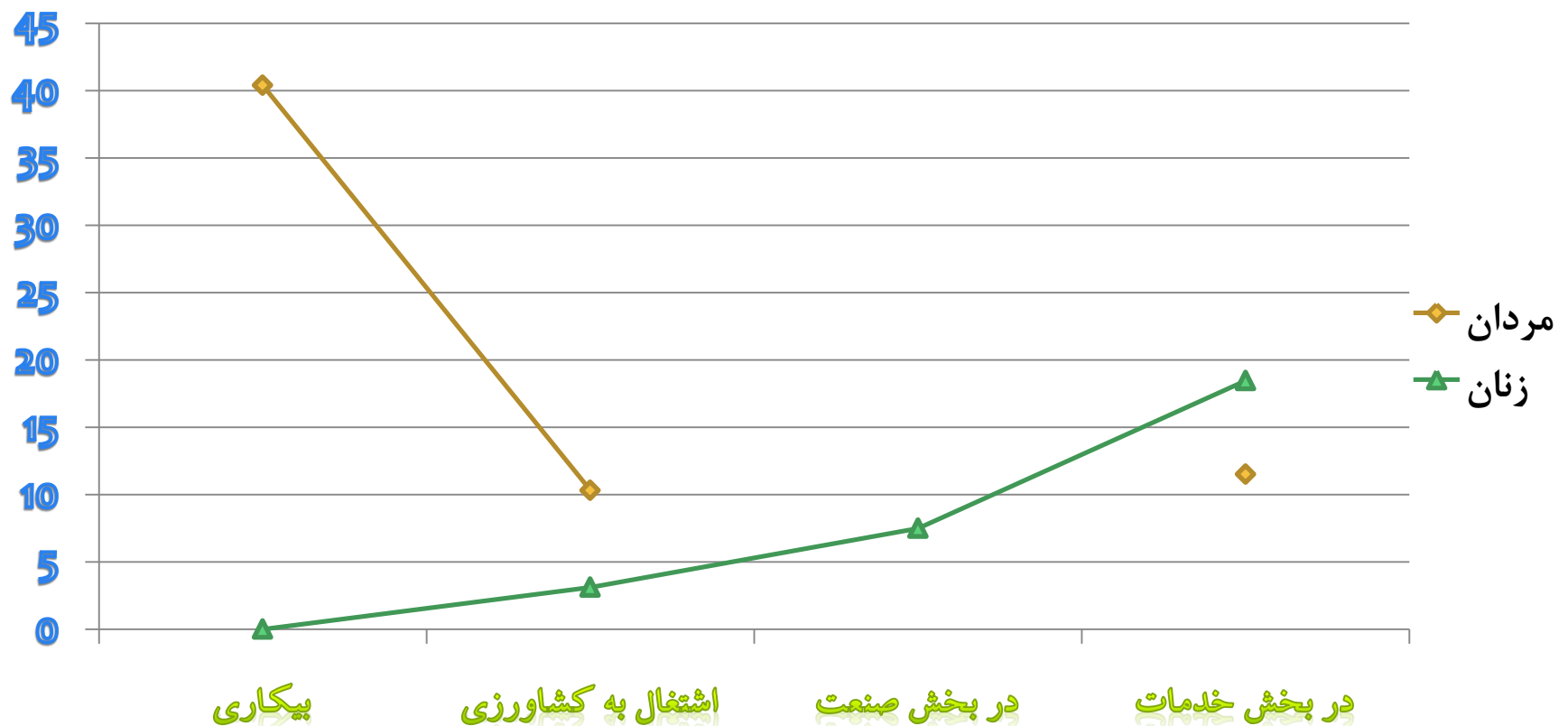

نرخ بیکاری مردان

و اشتغال به کشاورزی و صنعت و خدمات مردان و زنان

در زمان های ۱۳۵۵ تا ۱۳۸۴

حجاب در دهه هفتاد

* تا قبل از دهه ۷۰، به دلیل فضای انقلاب و دفاع مقدس، عرف جامعه، بی حجابی و بی بندوباری را تحمل نمی کرد.

* اما از دهه ۷۰ به بعد که دولت ها هم رویکرد نوسازی اقتصادی و سیاسی را جاری کردند، به تدریج با شیوع تجمل گرایی، خودنمایی و تمایل به فرهنگ غربی و ازسویی ورود ماهواره و استفاده از فضای جانی اینترنت، موجب ایجاد موج جدیدی از بی حجابی در ایران شد

تاکیدات رهبر انقلاب

* رهبر معظم انقلاب در دهه ۷۰ بارها و بارها درباره خطر تهاجم فرهنگی، به مردم و مسئولان نظام تاکید کردند.

* توجه ایشان به بحث تهاجم فرهنگی و تغییرات برنامه ریزی شده در جهت برداشتن حجاب زنان مسلمان ایران، تا دهه های بعدی انقلاب ادامه داشت. تا اینکه در همین اواخر با عبارت معروف 'آتش به اختیار' اهمیت کار فرهنگی ویژه برای مقابله با توطیه خطرناک دشمنان را یادآوری کردند.

حجاب در عرصه فرهنگ

* از دهه هفتاد درایران، ما شاهد پیدایش گروه های فمینیستی و فعالیت شدید آنها در عرصه های مختلفیم.

* سبک فیلم های سینمایی و برنامه های فرهنگی کشور، متأسفانه به سمتی رفت که به ترویج فساد و بی بندوباری، روابط آزاد نامحرمان و هنجارشکنی های مختلف در عرصه های فرهنگ و عرف و اخلاق پرداخت

ضعف فرهنگ

- * ضعف دستگاه های فرهنگی داخل و تلاش دشمنان بیرونی با بودجه های کلان و همچنین نفوذ جاسوسان در نقاط خاص مسولیت های کشور، تاثیر بسیاری در تغییر ذایقه نوجوانان نسل جدید داشت.
- * متاسفانه آنچه امروز در جامعه اسلامی و انقلابی خود شاهدیم، نتیجه موارد مذکور است

حیا در جامعه

* درکنار این نوع تمایل به غربگرایی، رویش دختران و بانوان باحیا و فعال در عرصه اجتماع را نباید نادیده گرفت. این رویش ها _ که اندک هم نیستند _ در سایه تربیت اسلامی صورت گرفته است. کاری که وظیفه امروز جامعه بانوان طلبه است. ابتدا تربیت خود، خانواده و فرزندان خود. سپس با استفاده از معارف اهل بیت _ علیهم السلام _ ترویج فرهنگ حیا و پوشش اسلامی در سطح جامعه شهر و کشورمان.

